

Роксолана Гречанюк,
докторка юридичних наук,
доцентка кафедри адміністративного права
та судочинства Західноукраїнського
національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-5102-3718>

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті досліджено механізм формування та реалізації державної антикорупційної політики України в умовах воєнного стану. Визначено повноваження Національного агентства з питань запобігання корупції як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику. Досліджено особливості і новели Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки та механізм її реалізації.

У результаті наукового дослідження доведено, що особливістю антикорупційної політики України в умовах воєнного стану став пошук балансу між діючими антикорупційними обмеженнями та захистом прав і свобод людини і громадянина. У статті проаналізовано зміни до законодавства у сфері запобігання корупції щодо приведення окремих його положень до рекомендацій і висновків Європейської Комісії та інших міжнародних партнерів щодо України. Також обґрунтовано, що гарантією ефективної реалізації антикорупційної політики держави є інституційна самостійність та незалежність її спеціальних антикорупційних органів.

Зроблено висновок про те, що на сьогодні значна частина заходів, передбачених Державною антикорупційною програмою на 2023-2025 роки, успішно виконані, зокрема у сфері підвищення ефективності превентивних антикорупційних механізмів. Потребують подальшого вдосконалення та виконання заходи забезпечення невідворотності відповідальності за корупцію і притягнення винних осіб до адміністративної та дисциплінарної відповідальності.

Ключові слова: корупція, запобігання корупції, протидія корупції, антикорупційна політика, антикорупційна діяльність, антикорупційна стратегія.

Hrechaniuk R.

Formation and implementation of the state anti-corruption policy of Ukraine under martial law

The article examines the mechanism of formation and implementation of the state anti-corruption policy of Ukraine under martial law. The authority of the National Agency on Corruption Prevention, as a central executive body with a special status that ensures the formation and implementation of the state anti-corruption policy have been determined. The features and novelties of the Anti-corruption strategy for 2021-2025 and the mechanism of its implementation were studied.

As a result of the scientific research, it is proved that the feature of the anti-corruption policy of Ukraine under martial law is the search for a balance between the existing anti-corruption restrictions and the protection of the rights and freedoms of a person and a citizen. The article analyzes the changes to the legislation in the field of corruption prevention in order to bring some of its provisions to the recommendations and conclusions of the European Commission and other international partners regarding Ukraine. It is also substantiated, that the guarantee of effective implementation of the state's anti-corruption policy is the institutional independence of its special anti-corruption bodies.

It was concluded that today a significant part of the measures envisaged by the State Anti-corruption Program for 2023-2025 have been successfully implemented in particular in the field of increasing the effectiveness of the preventive anti-corruption mechanisms. Measures to ensure the inevitability of responsibility for corruption and bring guilty persons to administrative and disciplinary responsibility require further improvement and implementation.

Keywords: corruption, prevention of corruption, anti-corruption, anti-corruption policy, anti-corruption activity, anti-corruption strategy.

Постановка проблеми. Антикорупційна політика України є одним із основних напрямків державної політики, спрямована на захист економічних інтересів держави, захист особи від протиправних посягань, відшкодування заподіяної шкоди та відновлення порушених прав і законних інтересів. Україна

як Держава-учасниця Конвенції ООН проти корупції зобов'язана на виконання її вимог розробляти й здійснювати ефективну скоординовану політику протидії корупції, яка сприяє участі суспільства і яка відображає принципи правопорядку, належного управління державними справами й державним майном, чесності й непідкупності, прозорості й відповідальності, та періодично проводити оцінку відповідних правових інструментів.[1]

Із початком повномасштабної війни в Україні суспільне сприйняття корупції, як фактору загрози національній та економічній безпеці, розвитку держави та її стабільності, підриву її демократичних інститутів і цінностей та іміджу на міжнародній арені лише загострилось. Тому ефективну реалізацію антикорупційної політики та її адаптацію до умов воєнного часу було визначено одним із пріоритетних напрямків державної політики. Відповідні вимоги також були продиктовані міжнародними партнерами як ключові кроки на шляху до успішної євроінтеграції України, та її вступу в НАТО і ОЕСР. Результатом якісних змін антикорупційних механізмів та нової антикорупційної політики стало зростання індексу сприйняття корупції в Україні у 2023 році на 3 бали, що є одним із найкращих результатів за минулий рік у світі. Всього за останні 10 років Україна додала 11 балів — це найбільший приріст серед країн, які зараз мають статус кандидаток на вступ до Європейського Союзу. Тому формування якісної антикорупційної політики та основні рекомендації міжнародних партнерів та ефективна антикорупційна діяльність спеціальних антикорупційних органів залишається одним із основних завдань державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів правового регулювання і проблем антикорупційної діяльності та вдосконаленню вітчизняного антикорупційного законодавства присвячено праці В. Б. Аве'рянова, Ю. В. Бауліна, С. Г. Брателя, О. М. Бандурки, О. Ю. Бусол, Б. М. Головкина, О. М. Джужі, О. Ю. Дрозда, А. П. Закалюка, О. Г. Кальмана, А. Т. Комзюка, О. М. Костенка, А. О. Левчук, О. М. Литвинова, І. О. Лугового, О. А. Мартиненка, М. І. Мельника, І. Д. Пастуха, О. П. Рябченко, В. В. Сокурєнка, В. М. Трепака, М. І. Хавронюка, В. І. Шакуна, С. О. Шатрави та інших. Однак, незважаючи на значну кількість робіт, присвячених питанням запобігання і протидії корупції, окремі аспекти антикорупційної політики України в умовах воєнного стану висвітлені недостатньо.

Метою статті є дослідження механізмів антикорупційної діяльності та формування і реалізації антикорупційної політики в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток України як демократичної держави, забезпечення реалізації принципу верховенства права, функціонування її державних інституцій на засадах законності, формування громадянського суспільства неможливе без належного антикорупційного механізму та інструментарію для виявлення корупційних ризиків, а також припинення корупційних проявів. Запобігання і протидія корупції є особливою державною функцією, яка повинна забезпечуватися спеціальними засобами державного впливу та волею публічної влади до її здійснення. Саме тому якісне формування антикорупційної політики є важливим превентивним механізмом у цій сфері.

В Україні центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику є Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК). Відповідно до ст. 11 ЗУ «Про запобігання корупції» до повноважень НАЗК належать: проведення аналізу стану запобігання та протидії корупції в Україні; розроблення проектів Антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії; підготовка та подання в установленому законом порядку до Кабінету Міністрів України проекту національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики; формування та реалізація антикорупційної політики, розроблення проектів нормативно-правових актів з цих питань.

Задекларувавши свій євроінтеграційний курс, Україна взяла на себе ряд зобов'язань, в тому числі і у сфері антикорупційної політики. У червні 2022 року Європейська Комісія рекомендувала надати Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу, за умови вжиття певних кроків. Одним із яких визначалася вимога щодо посилення боротьби з корупцією, зокрема на високому рівні, з ефективним її розслідуванням та судовими рішеннями; завершення призначення нового керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури; проведення відбору та призначення на посаду нового директора Національного антикорупційного бюро України [2]. Відповідні рекомендації передбачали запровадження низки законодавчих змін у сфері запобігання та протидії корупції та, насамперед, прийняття нової антикорупційної стратегії. Адже наприкінці 2017 року завершувався період дії Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки, а новий відповідний документ не було ухвалено. І лише через 5 років, в червні 2022 року було прийнято Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки», який за-

твердив Антикорупційну стратегію на 2021–2025 роки та визначив основні принципи антикорупційної політики на цей період:

- оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування;
- цифрова трансформація реалізації повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, прозорість діяльності та відкриття даних як основи для мінімізації корупційних ризиків у їх діяльності;
- створення на противагу існуючим корупційним практикам більш зручних та законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб;
- забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення;
- формування суспільної нетерпимості до корупції, утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства права. [3]

Нова Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки стала не лише декларативним документом, а передбачає виконання конкретних заходів, спрямованих на мінімізацію корупційних ризиків у пріоритетних для України сферах, насамперед секторі оборони, економіки та правосуддя. Також Законом України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки» вперше було запроваджено механізм реалізації Антикорупційної стратегії, а також порядок здійснення моніторингу та оцінки її ефективності. Відповідні повноваження щодо розроблення проектів Антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми з її виконання отримало Національне агентство з питань запобігання корупції. Також НАЗК зобов'язане забезпечувати відкритий цілодобовий доступ через свій офіційний веб-сайт до Інформаційної системи моніторингу реалізації державної антикорупційної політики, з метою забезпечення відкритості цих відомостей та інших заходів із запобігання та протидії корупції. Також новелою цього Закону стало запровадження персональної відповідальності за забезпечення виконання заходів державної антикорупційної програми для керівника (особи, яка виконує його обов'язки) державного органу, органу місцевого самоврядування або іншого суб'єкта, визначеного виконавцем заходів державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії [3].

Ще одним викликом у сфері антикорупційної політики України став пошук балансу між діючими антикорупційними обмеженнями та захистом прав і свобод людини і громадянина під час війни. Відповідними законодавчими змінами було врегульовано особливості застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану.

Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану» була скасована вимога щодо відповідності подарунків загальноновизнаним уявленням про гостинність та обмеження щодо вартості подарунків, встановлені частиною 2 статті 23 Закону України «Про запобігання корупції», за умови їх повного використання або передачі в порядку благодійних пожертв на користь Збройних Сил України, або гуманітарної допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. Відомості щодо цих об'єктів не потрібно зазначати у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Також не підлягає декларуванню матеріальна допомога, передбачена законодавством іноземної держави (крім держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором), виплачена за рахунок коштів іноземної держави або міжнародної організації.

Цим Законом було гарантовано і матеріальні права державних службовців (крім державних службовців категорії «А»), посадових осіб місцевого самоврядування (крім посадових осіб, посади яких віднесені до першої – третьої категорій), які перебувають у відпустці без збереження заробітної плати або у разі простою, та скасовано щодо цих осіб заборону займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю на період дії воєнного стану. Відповідна заборона відновлюється через 15 робочих днів з дня припинення простою або закінчення відпустки [4].

Однією із найбільш дискусійних законодавчих ініціатив стало продовження терміну подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, кінцевий строк подання якої припадає на період дії воєнного стану на дев'яносто календарних днів з дня припинення чи скасування воєнного стану [4], а фактично скасування обов'язку подання таких декларацій.

Згідно з даними НАЗК за період від початку повномасштабної війни до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення внесено 7322 записи, з них 3914 записів за кримінальними правопорушеннями та 2646 записів за адміністративними правопорушен-

нями [5]. Така суттєва перевага кількості кримінальних правопорушень в порівнянні з адміністративними є не властивою для цієї сфери і пов'язана із зазначеними законодавчими змінами, щодо електронного декларування. Адже за попередні роки до повномасштабного вторгнення, найбільшу кількість адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією становили саме порушення вимог фінансового контролю [5].

Однак на вимогу українського суспільства і міжнародних партнерів. Законом України від 20.09.2023 року № 3384-IX «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану» було відновлено обов'язок подання електронних декларацій та їх перевірку НАЗК [6], що є одним із основних превентивних механізмів у сфері антикорупційної діяльності. Такий вид фінансового контролю надає можливість спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції не лише з'ясувати достовірність задекларованих відомостей, а й проводити перевірку суб'єкта декларування на наявність у нього конфлікту інтересів та ознак незаконного збагачення чи необґрунтованих активів. На підставі поданої декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, НАЗК може здійснювати вибірково моніторинг способу життя суб'єктів декларування з метою встановлення відповідності їх рівня життя наявним у них та членів їх сім'ї майну і одержаним ними доходам [7].

Також в рамках виконання рекомендацій і висновків Європейської Комісії щодо України законодавець привів у відповідність окремі положення Закону України «Про запобігання корупції», щодо проведення повної перевірки декларації в частині об'єктів декларування. Відповідно до Закону № 3503-IX НАЗК наділене повноваженнями проводити повну перевірку декларації в частині об'єктів декларування, охоплених повною перевіркою декларацій відповідного суб'єкта декларування за попередні періоди, у випадку отримання нової інформації про об'єкт, який перевірявся, або коли наявні нові джерела інформації, що не були відомі чи не були доступні Національному агентству під час проведення попередньої повної перевірки [8].

Важливою гарантією ефективної реалізації антикорупційної політики держави є належне виконання спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції своїх функцій, а також їх інституційна самостійність та незалежність від стороннього впливу. На виконання пункту 3.3.2.3.1. Плану заходів Державної антикорупційної програми на 2023 – 2025 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04 березня 2023 р. № 220 [9] та згідно з Листом про наміри Уряду України до Міжнародного валютного фонду та на виконання пункту 61 Меморандуму про економічну та фінансову політику від 19 червня 2023 року та пункту 56 оновленого Меморандуму про економічну та фінансову політику від 24 березня 2023 року Україна взяла на себе зобов'язання удосконалити правові засади діяльності спеціалізованих антикорупційних органів, зокрема в частині посилення їх організаційної незалежності та інституційної спроможності. Відповідні законодавчі ініціативи торкнулися, насамперед, Національного антикорупційного бюро України (далі НАБУ) та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі САП).

З метою посилення кадрового потенціалу та підвищення ефективності діяльності НАБУ у розкритті та попередженні корупційних злочинів та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності (в тому числі, значна частина із них є економічними) було збільшено граничну чисельність його центрального та територіальних управлінь на 300 осіб [10].

В свою чергу САП було надано статус юридичної особи публічного права, яка має відокремлене майно, що є державною власністю, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням [11]. Відповідні законодавчі зміни суттєво розширили повноваження керівника САП щодо можливості самостійно визначати її структуру, штат та організацію діяльності. Також законодавець врегулював процедури конкурсного відбору для призначення на адміністративну посаду в САП та на посаду прокурорів і визначив розміри оплати праці керівника та працівників вказаного антикорупційного органу, визначив чіткий механізм підзвітності керівництва САП і процедуру проведення незалежного аудиту її діяльності із залученням міжнародних експертів.

Отже, можемо зробити висновок, що в положеннях Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, яка визначає основні напрямки державної антикорупційної політики на цей період, враховано висновки та рекомендації міжнародних партнерів України у сфері запобігання корупції, а також передбачено адаптацію національного законодавства у цій сфері до умов воєнного стану.

Якщо проаналізувати результати моніторингу та оцінки ефективності виконання Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки, то на сьогодні виконано майже 30% з усіх запланованих заходів. Найбільших успіхів у сфері підвищення ефективності превентивних антикорупційних механізмів вдалося

досягти саме з питань врегулювання конфлікту інтересів, дотримання загальних обмежень та заборон, правил етичної поведінки та здійснення заходів фінансового контролю. Однак досі залишаються не достатньо невиконаними заходи забезпечення невідворотності відповідальності за корупцію, зокрема притягнення винних осіб до адміністративної та дисциплінарної відповідальності [12].

Список використаних джерел

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року: ратифікована Законом України № 251-V від 18 жовтня 2006 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення 25.09.2024).
2. Opinion on the EU membership application by Ukraine URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_3802 (дата звернення 25.09.2024).
3. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України № 2322-IX від 20 червня 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#n9> (дата звернення 25.09.2024).
4. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану: Закон України № 2381-IX від 8 липня 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#n2> (дата звернення 25.09.2024).
5. Національне агентство з питань запобігання корупції. Офіційний сайт. URL: <https://corruptinfo.nazk.gov.ua/reference/map?startDay=01.10.2023&endDay=10.04.2024&filterType=2> (дата звернення 25.09.2024).
6. Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану: Закон України від 20.09.2023 р. № 3384-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-20#n6> (дата звернення 25.09.2024).
7. Про запобігання корупції: Закон України № 1700-VII від 14 жовтня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n238> (дата звернення 25.09.2024).
8. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо приведення окремих положень у відповідність до висновків Європейської Комісії щодо України: Закон України № 3503-IX 8 грудня 2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3503-20#n2> (дата звернення 25.09.2024).
9. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023—2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#n32> (дата звернення 25.06.2024).
10. Про внесення зміни до статті 5 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» щодо посилення інституційної спроможності Національного антикорупційного бюро України: Закон України від 08.12.2023 р. № 3502-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3502-20#n2> (дата звернення 25.09.2024).
11. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо посилення самостійності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури: Закон України від 08.12.2023 р. № 3509-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3509-20#n28> (дата звернення 25.09.2024).
12. Результати моніторингу та оцінки ефективності виконання державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки. Офіційний сайт. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/module/> (дата звернення 25.09.2024)

References

1. *Konvenciya Organizaciyi Obyednanykh Nacij proty korupciyi vid 31 zhovtnya 2003 roku: ratyfikovana Zakonom Ukrayiny [United Nations Convention against Corruption of 31 October 2003: ratified by the Law of Ukraine]* No 251-V vid 18 zhovtnya 2006 roku. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text [in Ukrainian]
2. *Opinion on the EU membership application by Ukraine*. Retrieved from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_3802 [in English]
3. *Pro zasady derzhavnoyi antykorupciynoyi polityky na 2021-2025 roky: Zakon Ukrayiny [On the Principles of State Anti-Corruption Policy for 2021-2025: Law of Ukraine]* No 2322-IX vid 20 chervnya 2022 roku. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#n9> [in Ukrainian]
4. *Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrayiny «Pro zapobigannya korupciyi» shhodo osoblyvostej zastosuvannya zakonodavstva u sferi zapobigannya korupciyi v umovax voyennogo stanu: Zakon Ukrayiny [On the*

- Principles of State Anti-Corruption Policy for 2021-2025: Law of Ukraine*] No 2381-IX vid 8 lypnya 2022 roku. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20#n2> [in Ukrainian]
5. *Nacionalne agentstvo z pytan zapobigannya korupciyi. Oficijnyj sajt [National Agency for the Prevention of Corruption. Official website]*. Retrieved from <https://corruptinfo.nazk.gov.ua/reference/map?startDay=01.10.2023&endDay=10.04.2024&filterType=2> [in Ukrainian]
  6. *Pro vnesennya zmin do deyakyx zakoniv Ukrainy pro vyznachennya poryadku podannya deklaracij osib, upovnovazhenyx na vykonannya funkcij derzhavy abo misceвого samovryaduvannya v umovax voyennogo stanu: Zakon Ukrainy [On Amendments to Certain Laws of Ukraine on Determining the Procedure for Submitting Declarations of Persons Authorised to Perform the Functions of the State or Local Self-Government under Martial Law: Law of Ukraine]* vid 20.09.2023 r. No 3384-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-20#n6> [in Ukrainian]
  7. *Pro zapobigannya korupciyi: Zakon Ukrainy [On Amendments to Certain Laws of Ukraine on Determining the Procedure for Submitting Declarations of Persons Authorised to Perform the Functions of the State or Local Self-Government under Martial Law: Law of Ukraine]* No 1700-VII vid 14 zhovtnya 2014 roku. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n238> [in Ukrainian]
  8. *Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrainy «Pro zapobigannya korupciyi» shhodo pryvedennya okremyx polozhen u vidpovidnist do vysnovkiv Yevropejskoyi Komisiyi shhodo Ukrainy: Zakon Ukrainy [On Amendments to the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» to bring certain provisions in line with the conclusions of the European Commission on Ukraine: Law of Ukraine]* No 3503-IX 8 grudnya 2023 roku. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3503-20#n2> [in Ukrainian]
  9. *Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi antykorupciynoyi programy na 2023-2025 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [On Approval of the State Anti-Corruption Programme for 2023-2025: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]* vid 04.03.2023 r. No 220. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#n32> [in Ukrainian]
  10. *Pro vnesennya zminy do statti 5 Zakonu Ukrainy «Pro Nacionalne antykorupcijne byuro Ukrainy» shhodo posylennya instytucijnoyi spromozhnosti Nacionalnogo antykorupcijnogo byuro Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 08.12.2023 r. [On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine on Strengthening the Independence of the Specialised Anti-Corruption Prosecutor's Office: Law of Ukraine]* No 3502-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3502-20#n2> [in Ukrainian]
  11. *Pro vnesennya zmin do Kryminalnogo procesualnogo kodeksu Ukrainy ta inshyx zakonodavchyx aktiv Ukrainy shhodo posylennya samostijnosti Specializovanoyi antykorupciynoyi prokuratury: Zakon Ukrainy [On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine on Strengthening the Independence of the Specialised Anti-Corruption Prosecutor's Office: Law of Ukraine]* vid 08.12.2023 r. No 3509-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3509-20#n28> [in Ukrainian]
  12. *Rezultaty monitoryngu ta ocinky efektyvnosti vykonannya derzhavnoyi antykorupciynoyi programy na 2023-2025 roky. Oficijnyj sajt [Results of monitoring and evaluation of the effectiveness of the state anti-corruption programme for 2023-2025. Official website]*. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/module/> [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 07.06.2024